

mgr **Marta** **CLAPKA**

Starszy Specjalista

Departament Unii Europejskiej

i Współpracy Międzynarodowej MSWiA

INICJATYWY PODEJMOWANE PODCZAS PREZYDENCJI HISZPAŃSKIEJ W OBSZARZE OCHRONY LUDNOŚCI W RAMACH GRUPY ROBOCZEJ PROCIV¹

**The initiatives that have been taken during the Spanish Presidency in the
area of civil protection in framework of the working group PROCIV.**

Streszczenie

Materiał obejmuje informacje z zakresu działalności grupy roboczej ds. ochrony ludności PROCIV ze szczególnym uwzględnieniem okresu prezydencji hiszpańskiej w Radzie UE (I połowa 2010 r.). W związku z przygotowaniem Polski do objęcia prezydencji w II połowie 2011 r. istotnym jest, by ze szczególną uwagą przyjrzeć się tendencjom oraz inicjatywom podejmowanym aktualnie w obszarze ochrony ludności w UE.

Summary

The article contains complex information about activities of the working group for civil protection (PROCIV) with particular emphasis on the period of Spanish presidency in the Council of European Union (the first half of 2010). Having in mind the incoming Polish presidency (the second half of 2011) and all preparations connected with this large-scale event, it is essential to familiarize with tendencies and initiatives that are currently being discussed in the area of civil protection in the EU.

Słowa kluczowe : ochrona ludności, zarządzanie kryzysowe, imprezy masowe, zapobieganie, reagowanie

Key words : civil protection, disaster management, mass events, prevention, response

¹ Materiał został sporządzony w oparciu o instrukcje oraz sprawozdania z posiedzeń grupy roboczej PROCIV, a także dokumenty omawiane podczas posiedzeń ww. gremium.

Wprowadzenie

Od kilku lat obserwujemy wzrost znaczenia kwestii ochrony ludności w Unii Europejskiej. Dyskusje nad kształtem ochrony ludności w UE toczą się na forum grupy roboczej PROCIV², w skład której wchodzi eksperci z zakresu ochrony ludności ze wszystkich państw członkowskich UE. Zadaniem grupy jest wypracowanie propozycji konkretnych rozwiązań zmierzających do usprawnienia współpracy w obszarze ochrony ludności. Współpraca w ramach grupy polega również na wymianie doświadczeń z sytuacji nadzwyczajnych oraz wniosków z prowadzonych ćwiczeń. Dzięki kontaktom roboczym eksperci poznają także rozwiązania instytucjonalne stosowane w poszczególnych państwach UE.

Ekspert z grupy PROCIV bierze także udział w opracowywaniu procedur koordynacji kryzysowej UE, czyli wewnętrznej koordynacji w ramach UE w przypadku katastrofy, która wykracza poza możliwości reagowania państw członkowskich (*Crisis Coordination Arrangements - CCA*). Procedury te są sprawdzane podczas ćwiczeń CCA, których celem jest usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami UE a państwami członkowskimi, sprawdzenie standardowych procedur operacyjnych oraz usprawnianie procesu decyzyjnego Komitetu Stałych Przedstawicieli (COREPER II). Priorytety prac grupy roboczej PROCIV są określane przez państwo sprawujące aktualnie przewodnictwo w Radzie UE.

Jeśli chodzi o narodowe podejście, Polska konsekwentnie opowiada się za wzmocnieniem gotowości, zapobiegania i reagowania na katastrofy w UE, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowej odpowiedzialności państw członkowskich za zapewnianie bezpieczeństwa obywatelom. Istotne jest także, by unikać powielania działań i istniejących mechanizmów oraz optymalnie wykorzystać istniejące instrumenty na poziomie UE, takie jak: Wspólnotowy Mechanizm Ochrony Ludności – WMOL (Decyzja Rady z dnia 8 listopada 2007 r. *ustanawiająca Wspólnotowy Mechanizm Ochrony Ludności*, 2007/779/WE, Euratom) oraz Instrument Finansowy Ochrony Ludności (Decyzja Rady z dnia 5 marca 2007 r. *ustanawiająca Instrument Finansowy Ochrony Ludności*, 2007/162/WE, Euratom).³

²W spotkaniach grupy roboczej Rady UE ds. ochrony ludności (PROCIV) aktualnie udział biorą przedstawiciele KG PSP. Jest to związane ze zmianą instytucji wiodącej jaka nastąpiła w marcu br. (poprzednio instytucją wiodącą w pracach grupy było Rządowe Centrum Bezpieczeństwa).

³ <http://rcb.gov.pl/wspolpraca/?a=226>

Program TRIO prezydencji Hiszpania – Belgia – Węgry

Na forum UE wciąż trwają prace nad usprawnieniem zdolności reagowania UE w obliczu katastrof i kryzysów, zarówno w granicach Unii, jak i w państwach trzecich, z zachowaniem odpowiedniej równowagi między zapobieganiem, gotowością i reagowaniem.

W ramach aktualnego TRIO⁴ są podejmowane, lub będą podejmowane, działania, które wynikają bezpośrednio z dwóch komunikatów Komisji: w sprawie wzmocnienia zdolności Unii do reagowania w przypadku katastrof oraz w sprawie podejścia UE do zapobiegania klęskom żywiołowym oraz katastrofom spowodowanym przez człowieka.

Wszystkie inicjatywy dotyczące szkoleń będą realizowane, a szczególna uwaga będzie poświęcona wprowadzeniu i rozwijaniu modułów ochrony ludności oraz wzmocnieniu centrum monitorowania i informacji (MIC) w ramach Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności. Prezydencje skoncentrują się także na prowadzeniu prac związanych z zapobieganiem, ale także na ocenie WMOL i Instrumentu Finansowego, który zacznie obowiązywać podczas kolejnych trzech prezydencji. W tym kontekście kontynuowana będzie współpraca z Organizacją Narodów Zjednoczonych.

W okresie urzędowania trzech prezydencji śledzone będą postępy w zakresie elementów europejskiego programu ochrony infrastruktury krytycznej (EPCIP), a priorytetem w tym zakresie będzie zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego, biologicznego, radiologicznego i jądrowego (CBRN).⁵

Prace prezydencji hiszpańskiej w obszarze ochrony ludności

Prezydencja hiszpańska podczas I połowy 2010 r. skoncentrowała się priorytetach związanych z kwestiami:

- zapobiegania pożarom lasów;
- pomocy psychologicznej dla ofiar poważnych katastrof;
- użycia Mechanizmu Wspólnotowego Ochrony Ludności w przypadku imprez masowych w Unii Europejskiej.

⁴Zgodnie z decyzją Rady Europejskiej z dnia 1 stycznia 2007, po przyjęciu Bułgarii i Rumunii do grona państw członkowskich UE ustalono nowy porządek sprawowania Prezydencji w Radzie Europejskiej. Obejmuje on obecnie 27 Państw Członkowskich i określony jest do połowy 2020 r. Pierwszymi państwami, które zrealizowały ten model były Niemcy, Portugalia i Słowenia. Koncepcja Prezydencji grupowej, w której trzy kraje sprawujące po sobie przewodnictwo koordynują między sobą główne cele, jakie chciałyby zrealizować w dłuższym okresie czasu, to znaczy 18 miesięcy sprawowanych przez siebie trzech kolejnych Prezydencji. Źródło: <http://prezydencjaue.gov.pl/polskie-przygotowania-do-prezydencji/co-oznacza-trio-prezydencji> .

⁵ doc. 17696/09 (program TRIO prezydencji z dnia 22 grudnia 2010).

Konkluzje Rady UE w sprawie zapobiegania pożarom lasów

W styczniu 2010 r. prezydencja hiszpańska przedstawiła projekt konkluzji w sprawie pożarów lasów⁶, zwracając uwagę, że problem nie dotyczy tylko państw basenu Morza Śródziemnego, ale całej UE. Intencją prezydencji było, by konkluzje koncentrowały się na zapobieganiu (*prevention*), czyli działaniach mających na celu unikanie pożarów lasów oraz zminimalizowanie konsekwencji w przypadku ich wystąpienia (zapobieganie pożarom jest kontynuacją działań rozpoczętych przez prezydencję szwedzką w II połowie 2009 r.). Kwestia ta wymaga horyzontalnego podejścia, co w praktyce oznacza zaangażowanie w ten problem sektorów takich jak: ochrona ludności, ochrona środowiska, gospodarka, gospodarowanie przestrzenią.

Według prezydencji hiszpańskiej istotne jest, by wskazać potrzebę przeanalizowania konsekwencji społecznych i gospodarczych pożarów lasów w programach prewencyjnych, przygotowywanych przez poszczególne państwa członkowskie. Istotne jest wspieranie działań zmierzających do rozbudowy mechanizmów związanych z zapobieganiem pożarom lasów i uwzględnianie ochrony przeciwpożarowej lasów w planach zagospodarowania przestrzennego, w tym rolnego i leśnego, ochrony popożarowej terenów leśnych oraz promowania ponownego zalesiania terenów popożarowych, wzmocnienia współpracy transgranicznej, dalszego szkolenia i motywowania służb leśnych w dziedzinie zapobiegania pożarom lasów oraz surowego karania sprawców podpałek terenów leśnych.

Ważne jest podkreślenie poprawy bezpieczeństwa ludności, mienia i środowiska w UE, na które składać się powinny rozwiązania prawne dot. wszystkich działań ujmujących m.in. poprawę rozwiązań prawnych mających na celu obniżenie prawdopodobieństwa powstawania pożarów lasów, a także utrzymania na minimalnym poziomie negatywnych efektów zaistniałego zdarzenia. Konkluzje stanowią zatem połączenie pomiędzy fazą zapobiegania a wnioskami z fazy reagowania.

Rada UE w Konkluzjach w sprawie zapobiegania pożarom lasów (doc. 7788/10 z dnia 16 czerwca br.) wzywa państwa członkowskie m.in., by:

- zagwarantowały, że odpowiednie organy włączą w zakres planowania przestrzennego oraz gospodarki gruntami na obszarach wiejskich i gospodarki leśnej środki zapobiegania pożarom i gotowości;

⁶ *Draft Council Conclusions on prevention of forest fires within the European Union*. W trakcie dyskusji nad dokumentem w lutym oraz marcu br. państwa członkowskie przedstawiły wiele uwag i komentarzy, odnoszących się w szczególności do zadań wynikających dla państw członkowskich (doc. 17606/1/09 REV 1, 5612/10, 17606/2/09 REV 2, 6741/10, 7031/10, 7084/10, 7685/10, 7788/10).

- wzmocniły zapobieganie pożarom na obszarach granicznych, w szczególności poprzez zacieśnienie współpracy między państwami sąsiadującymi obejmującej szkolenia, procedury komunikowania w stosunku do osób trzecich;
- udostępniły w ramach Europejskiego Systemu Informacji o Pożarach Lasów (EFFIS) –oprócz informacji o wystąpieniu pożarów lasów – informacje na temat krajowych środków zapobiegawczych dostępnych na obszarach zagrożonych;
- w ramach istniejących instrumentów finansowania UE (rozwój obszarów wiejskich, LIFE+, itp.) propagowały szkolenia i odpowiednie nagrody dla zawodowych pracowników leśnictwa, co podniesie standardy ochrony lasów, łącząc je ze zrównoważonym zarządzaniem lasami;
- zintensyfikowały zwalczanie działalności przestępczej związanej z pożarami lasów, zachęcając w szczególności do prowadzenia dochodzeń na temat przyczyn pożarów oraz do ścigania przestępstw;
- poprawiły koordynację między wszystkimi podmiotami uczestniczącymi w zapobieganiu pożarom lasów, takimi jak organy właściwe do spraw środowiska, rolnictwa, leśnictwa, planowania przestrzennego oraz ochrony ludności;
- pogłębiały wiedzę ogółu społeczeństwa na temat zapobiegania pożarom lasów poprzez edukację ekologiczną, kampanie uświadamiające i informacyjne, zwłaszcza dotyczące zmiany klimatu i różnorodności biologicznej;
- promowały zrównoważoną gospodarkę leśną, aby ograniczyć potencjał rozprzestrzeniania się pożarów lasów oraz zwiększyć odporność lasów na pożary w przyszłości;
- w pełni wykorzystały możliwości finansowania przez UE w celu realizacji krajowych strategii i środków zapobiegania pożarom lasów, w tym poprzez włączanie środków zapobiegawczych w ramach finansowanych ze środków unijnych krajowych programów usuwania skutków pożarów lasów.

Ponadto Rada UE wzywa Komisję Europejską i Państwa Członkowskie, by:

- wspólnie dopracowały systemy wczesnego ostrzegania poprzez wykorzystanie najnowocześniejszych dostępnych technologii oraz poprzez poświęcenie szczególnej uwagi informowaniu społeczeństwa, tak aby umożliwić odpowiednie działania prewencyjne mające na celu ograniczenie występowania pożarów lasów i minimalizację ich skutków;

oraz Komisję Europejską, by:

- kontynuowała rozbudowę Europejskiego Systemu Informacji o Pożarach Lasów (EFFIS) na podstawie danych dostarczanych przez państwa członkowskie, poprzez włączenie doń informacji o przyczynach pożarów lasów, jak również szacunków dotyczących emisji gazów cieplarnianych w wyniku pożarów lasów; w tym celu Komisja proszona jest o zwiększenie wysiłków w tej dziedzinie;
- nasiliła starania w ramach programów badawczych UE w zakresie pożarów lasów, w tym wykorzystania środków technicznych i metod mapowania, zwłaszcza w dziedzinie systemów i metod monitorowania, wykrywania, wczesnego ostrzegania oraz zwalczania pożarów, rekultywacji po pożarze, związków ze zmianą klimatu i potencjalnych tendencji, na które ma ona wpływ, jak również społecznych czynników ryzyka, które wywodzą się z wzorców zachowań ludzkich;
- włączyła pożary lasów do priorytetów, którymi powinna się zająć w swojej bieżącej pracy nad wymianą dobrych praktyk, opracowaniem wytycznych dotyczących oceny zagrożeń i map ryzyka oraz wytycznymi dotyczącymi minimalnych standardów w zakresie zapobiegania katastrofom ukierunkowanego na konkretne zagrożenia;
- przedstawiła przegląd (współ)finansowanych projektów i działań w dziedzinie pożarów lasów oraz określiła i oceniła możliwości lepszego włączenia problematyki zapobiegania pożarom lasów do instrumentów finansowania UE wspierających zrównoważone leśnictwo, zalesianie i rekultywację lasów po pożarze, takie jak wprowadzenie do wspomnianych instrumentów finansowych przepisu, który wymagałby, aby programy finansowane z tych instrumentów obejmowały środki zapobiegawcze;
- ułatwiała koordynację między państwami członkowskimi i innymi pobliskimi krajami w świadczeniu pomocy w zakresie zapobiegania pożarom w regionach dotkniętych pożarami lasów;
- uwzględniła niniejsze konkluzje Rady w kontekście działań w zakresie ochrony lasów podejmowanych w następstwie białej księgi „*Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania*”, zwłaszcza dotyczących debaty na temat ochrony lasów i informacji o lasach, którą Komisja zainicjowała w kontekście zielonej księgi w sprawie ochrony lasów i informacji o lasach oraz strategii leśnej UE i planu działań dotyczącego gospodarki leśnej UE.

Dokument zostanie przyjęty podczas kolejnej Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (JHA).

Konkluzje Rady UE w sprawie opieki psychospołecznej w przypadku sytuacji nadzwyczajnych i katastrof⁷

Zagadnienie pomocy psychospołecznej jest drugim obszarem priorytetowym, nad którym prowadzono prace na forum grupy PROCIV. Zamierzeniem prezydencji hiszpańskiej było rozpoczęcie dyskusji nt. wspólnotowego podejścia do tego zagadnienia oraz wsparcia, jakie może być udzielone państwom członkowskim (w ramach Mechanizmu i innych instrumentów) w sytuacji zdarzeń o charakterze masowym (duże imprezy sportowe itp.). Temat ten wydaje się szczególnie dla nas ważny w kontekście przygotowań do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO2012.⁸

Zagadnienie wsparcia psychologicznego jest kontynuacją propozycji delegacji hiszpańskiej dotyczącej utworzenia modułu pomocy psychologicznej, o którym poinformowano na spotkaniu Dyrektorów Generalnych ds. Ochrony Ludności w Marsylii (październik 2008 r.). Prezentując uwagi po katastrofie w Madrycie, zaproponowano nowy typu modułu – psychologicznego – złożonego z grupy psychologów, którzy w przypadku katastrof z udziałem obywateli danego państwa członkowskiego mogliby być wysyłani na miejsce zdarzenia i świadczyć pomoc w ojczystym języku.

Problematyka wsparcia psychologicznego w sytuacjach katastrof jest niezwykle ważna i dotyczy dwóch wymiarów: pomocy udzielanej ratownikom w wyniku przeżyć traumatycznych, a także pomocy psychologicznej udzielanej ofiarom katastrof zarówno bezpośrednio po zdarzeniu jak również w okresie późniejszym. Istotna jest także potrzeba współdziałania służb psychologicznych ze strukturami pomocy społecznej.

Punktem wyjścia dla opracowania Konkluzji Rady było zorganizowanie przez prezydencję hiszpańską seminarium w dniach 8-9 lutego br. w Madrycie (w seminarium udział wzięło ok. 100 ekspertów z państw członkowskich, w tym dwóch ekspertów z Polski).

Podczas spotkania w Madrycie uczestnicy stwierdzili, że pomoc psychologiczna powinna być:

⁷*Draft Council Conclusions on psychosocial support in the event of emergencies and disasters. Wcześniejszy zapis obejmował dodatkowo " and the role of the Union Civil Protection Mechanism in major events"* niemniej jednak w toku dyskusji zrezygnowano z tego pomysłu. W rezultacie powstał odrębny dokument *Draft Council conclusions on the use of the Community Civil Protection Mechanism in major events in the European Union.*

⁸ W 2009 r. decyzją KG PSP powołano do życia Zespół, który opracował zasady organizacji systemu pomocy psychologicznej w PSP.

- stałym elementem interwencji kryzysowych;
- elementem procedur działania w sytuacjach kryzysowych;
- wspierana przez politykę społeczną;

oraz, że:

- powinna obejmować średnio i długoterminowe działania „rehabilitacyjne”;
- istnieje potrzeba wzmacniania rozwoju sfery pomocy psychologicznej poprzez współpracę międzynarodową.

W dniu 17 marca br., podczas posiedzenia grupy roboczej PROCIV, przedstawiony został pierwszy projekt Konkluzji w zakresie interwencji psychologicznej w przypadku katastrof i zdarzeń niekorzystnych, który spotkał się z poparciem państw członkowskich.⁹

Oprócz promowania strategii utworzenia sieci ekspertów zajmujących się wymianą wiedzy, doświadczeń, najlepszych praktyk w zakresie pomocy psychospołecznej na potrzeby Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności, prezydencja planowała także włączyć pomoc psychospołeczną do programu szkoleniowego w ramach ww. Mechanizmu. Koszty realizacji założeń miałyby być pokrywane przez kraje członkowskie w ramach posiadanych budżetów, a jedynym dodatkowym wsparciem finansowym mógłby być Instrument Finansowy OL. Inicjatywa tworzenia sieci ekspertów, o której mowa powyżej będzie zastąpiona włączeniem ekspertów z zakresu pomocy psychologicznej do istniejącej grupy ekspertów wykorzystywanych na potrzeby ochrony ludności.

Rada UE w Konkluzjach w sprawie opieki psychospołecznej w przypadku sytuacji nadzwyczajnych i katastrof (doc. 9838/10 z dnia 21 maja br.) wzywa państwa członkowskie (jeżeli ich systemy ochrony ludności i inne właściwe organy tego wymagają), by:

- starały się włączyć pomoc psychospołeczną w poszczególne fazy zarządzania ryzykiem i sytuacją nadzwyczajną (fazę profilaktyki, interwencji i łagodzenia skutków);
- ułatwiały i wspomagały kształtowanie indywidualnej i społecznej odporności, stosując profilaktyczne programy społeczne do wzmacniania odporności grup poszkodowanych w wyniku katastrof;
- propagowały ujmowanie – w systemach reagowania na sytuacje nadzwyczajne przewidzianych w planach ochrony ludności na różnych szczeblach (lokalnym, regionalnym, krajowym) – specjalnych zespołów lub ekspertów ds. opieki

⁹ doc. 6890/1/10 REV 1, oraz w toku dalszych prac w marcu, kwietniu i maju br. 6890/2/10 REV 2, 7902/10, 8098/10 (włączony później do 6890/2/10), DS 1312/10, 8787/10, 8788/10, 9736/10, 9838/10.

psychospołecznej, tak by ich działania i działania innych, będących ich partnerami, grup lub instytucji operacyjnych można było łatwiej koordynować na szczeblu dowodzenia lub w terenie;

- propagowały opracowywanie zintegrowanych programów radzenia sobie ze stresem, które pozwolą odpowiednio szkolić pod względem psychospołecznym personel poszczególnych służb ratowniczych (straży pożarnej, policji, służby zdrowia itp.) i, w stosownych przypadkach, pracowników innych kategorii, tak by m.in. zwiększyć ich zdolność do psychospołecznej samoochrony i radzenia sobie ze stresem w sytuacjach krytycznych;
- uwzględniały średnio- i długookresową rehabilitację psychospołeczną w różnych aspektach życia społecznego, opracowując interdyscyplinarne programy łączące różne obszary kształcenia, zdrowia i działalności instytucyjnej, a także aktywnie angażując poszczególne sektory, które mogły zostać poszkodowane w wyniku katastrofy, oraz organizacje lokalne (stowarzyszenia wolontariackie itp.);

oraz Komisję Europejską, by:

- kwestie psychospołeczne stały się częścią działań unijnego mechanizmu ochrony ludności, w tym częścią programu wymiany ekspertów, co ma na celu rozwijanie odporności psychospołecznej;
- uaktualniła szkoleniowe programy mechanizmu, włączając do istniejących kursów nowe treści psychospołeczne;
- umożliwiła włączenie do bazy ekspertów mechanizmu także ekspertów do spraw psychospołecznych, którzy w razie potrzeby byłiby dyspozycyjni na potrzeby interwencji w ramach mechanizmu;
- ułatwiała w ramach mechanizmu wzajemne kontakty ekspertów do spraw psychospołecznych z myślą o wzmocnieniu i propagowaniu ich funkcji doradczej, szkoleniowej, badawczej, informacyjnej oraz ich roli w wymianie doświadczeń itp.;
- dalej badała, wraz z państwami członkowskimi, potrzebę posiadania unijnych wytycznych w dziedzinie pomocy psychospołecznej i potencjalną korzyść z ich stworzenia, uwzględniając prace toczące się w tej dziedzinie.

Dokument został przyjęty podczas Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (JHA), która odbyła się w dniach 3-4 czerwca 2010 r..

Konkluzje Rady UE w sprawie stosowania Mechanizmu Wspólnotowego Ochrony Ludności w przypadku imprez masowych w Unii Europejskiej¹⁰

Pierwotnie Projekt Konkluzji Rady w sprawie użycia WMOL podczas ważnych wydarzeń w UE miał być częścią składową Projektu Konkluzji Rady w sprawie opieki psychospołecznej w przypadku sytuacji nadzwyczajnych i katastrof. Zdecydowano się jednak rozdzielić oba zagadnienia dla zachowania większej przejrzystości.

W dniach 3-5 marca br. odbyły się w Madrycie warsztaty eksperckie poświęcone koordynacji ochrony ludności podczas imprez masowych. Celem warsztatów było zidentyfikowanie imprez masowych (np.: olimpiady, szczyty polityczne, koncerty etc), w które zaangażowane być mogą struktury ochrony ludności, oraz wypracowanie sposobu analizy ich ryzyka. Prezydencja dużą wagę przyłożyła również do aspektu wsparcia psychologicznego dla potencjalnych ofiar, poszkodowanych w związku z imprezami masowymi. Na warsztatach wypracowano wnioski dla służb i organów funkcjonujących w ramach struktur ochrony ludności w państwach członkowskich. Wyszczególniono rekomendacje, zalecenia, wskazano obszary, w których należy zintensyfikować działania państw członkowskich i UE.

Należy podkreślić, że zintegrowane zarządzanie ryzykiem w sytuacjach zagrożenia przez służby zaangażowane w zabezpieczenie większych wydarzeń może przyczynić się do zwiększenia efektywności ich reagowania w likwidację skutków zdarzenia. Natomiast rozwijanie współpracy pomiędzy administracją publiczną na poziomie krajowym i międzynarodowym może ułatwiać zarówno działania prewencyjne, jak i reagowanie w sytuacji zagrożenia.

Ponadto konieczne jest także ulepszanie metod i narzędzi prewencyjnych przed takimi zdarzeniami, z uwzględnieniem analizy ryzyka i przygotowania obywateli do podejmowania działań. Warto zwrócić także uwagę na konieczność współpracy z mediami, korzystania z doświadczeń innych służb, które mają doświadczenia m. in. w przygotowaniu oraz przeprowadzaniu ewakuacji.

¹⁰*Draft Council conclusions on the use of the Community Civil Protection Mechanism in major events in the European Union* (doc. 9737/10, ostatnia wersja 9837/10).

Rada UE w Konkluzjach w sprawie stosowania Mechanizmu Wspólnotowego Ochrony Ludności w przypadku imprez masowych w Unii Europejskiej (doc. 9837/10 z dnia 21 maja br.) wzywa państwa członkowskie, by zgodnie z wymogami ich systemów ochrony ludności i z wymogami określonymi przez odpowiednie organy:

- starały się, aby organy odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem, w tym za działania, które należy podjąć na etapie zapobiegania i na etapach wczesnego wsparcia i wspomagania, prowadziły planowanie w sposób zintegrowany, co ma służyć skoordynowaniu i wzajemnemu uzupełnianiu się wszystkich działań interwencyjnych;
- upowszechniały opracowywanie procedur współpracy na szczeblu krajowym i europejskim poprzez wymianę sprawdzonych wzorców i zacieśnianie kontaktów między odpowiednimi podmiotami;
- propagowały korzystanie z doświadczeń nabytych przy okazji podobnych imprez, które odbyły się w przeszłości, zarówno w Unii Europejskiej, jak i poza jej granicami;
- wspierały współpracę i koordynację między podmiotami biorącymi udział w poszczególnych etapach działań, od momentu planowania danej imprezy aż do zarządzania jej przebiegiem;
- wspierały opracowywanie planów ewakuacji w pełni uwzględniających dynamikę tłumu i techniki zarządzania tłumem, które pomogą spowodować właściwą reakcję publiczności i uniknąć niekontrolowanych i nieskoordynowanych reakcji;
- wykorzystywały w tym celu istniejące możliwości, jakie daje instrument finansowy ochrony ludności i wspólnotowy mechanizm ochrony ludności.

oraz Komisję Europejską, by:

- w dalszym ciągu wspierała działania służące określeniu sprawdzonych rozwiązań w celu usprawnienia na wszystkich szczeblach działań z zakresu prewencji, gotowości i reagowania służących zarządzaniu ryzykiem w przypadku imprez masowych;
- pomagała wyciągać wnioski z doświadczeń zdobytych przy okazji imprez masowych i upowszechniała te doświadczenia między państwami członkowskimi;
- dopilnowała, by w projektach realizowanych w ramach instrumentu finansowego ochrony ludności można było uwzględnić analizę ryzyka, gotowość oraz planowanie w zakresie reagowania w odniesieniu do imprez masowych;

- propagowała ćwiczenia w zakresie gotowości i reagowania różnych służb w odniesieniu do imprez masowych w ramach rocznych programów prac realizowanych na podstawie instrumentu finansowego ochrony ludności;
- zbadała możliwości uprzedniego rozmieszczenia – na wniosek państwa przyjmującego – modułów lub jednostek interwencyjnych za pośrednictwem mechanizmu ochrony ludności;
- w przypadku, gdy państwo przyjmujące wystąpi z prośbą o pomoc – ułatwiała dostęp do informacji na temat procedur interwencyjnych stosowanych przez to państwo;
- promowała różne działania, takie jak seminaria, warsztaty i wymiana ekspertów, które stwarzają możliwość omówienia kwestii przygotowań do imprez masowych;
- uwzględniała imprezy masowe w programach i działaniach szkoleniowych realizowanych w ramach mechanizmu ochrony ludności;
- uwzględniała szczególny charakter imprez masowych w kontekście prac prowadzonych nad modułami w ramach mechanizmu ochrony ludności z myślą o zwiększeniu interoperacyjności i zapewnieniu jak największej skuteczności pomocy europejskiej;
- prowadziła, wraz z państwami członkowskimi, dalsze prace nad wsparciem państwa przyjmującego.

Dokument został przyjęty podczas Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (JHA), która odbyła się w dniach 3-4 czerwca 2010 r.

Zapowiedź priorytetów prezydencji belgijskiej w obszarze ochrony ludności

Prezydencja belgijska rozpocznie się 1 lipca 2010 r. Na spotkaniu Dyrektorów Generalnych Ochrony Ludności w Madrycie (10-11.06.2010) dokonano prezentacji zagadnień, którymi zajmie się nadchodząca Prezydencja. Na forum PROCIV PREZ BE zaproponowała:

- wypracowanie Konkluzji Rady UE dla stworzenia innowacyjnych rozwiązań w zakresie finansowania działań w dziedzinie zapobiegania katastrofom. Celem ma być przeciwdziałanie katastrofom poprzez efektywniejsze wspieranie państw członkowskich w zakresie prewencji;

- wypracowanie Konkluzji Rady UE służących wsparciu państwa-gospodarza (*Host Nation Support*). Celem jest usprawnienie systemu współpracy z zagranicznymi grupami ratowniczymi na terytorium państwa-gospodarza, który obejmuje szereg aspektów, takich jak: logistyka (np. zakwaterowanie, transport lokalny, itp.), zagadnienia prawne (np. kwestie celne), kwestie finansowe, kwestie odpowiedzialności. Warsztaty na temat *Host Nation Support*, służące za podstawę do wypracowania Konkluzji Rady odbędą się w dniach 15-17 września we Florival;
- rozwijanie zagadnienia pomocy konsularnej (temat potencjalny). Celem jest wykorzystanie, w ramach Mechanizmu, możliwości zwiększenia pomocy konsularnej. Podstawę prawną stanowi art. 2 pkt.10 Decyzji Rady nr 2007/779/EG.

Planowana jest organizacja corocznego spotkania koordynatorów kursów Wspólnotowego Mechanizmu OL (6-7 październik 2010, Florival) oraz ewaluacja 8. cyklu szkoleniowego w ramach Wspólnotowego Mechanizmu OL.

Prezydencja będzie stosować się do wytycznych dotyczących Oceny Ryzyka jak również rozwijać pracę nad Siecią Ostrzegania o Zagrożeniach dla Infrastruktury Krytycznej (*Critical Infrastructure Warning Information Network - CIWIN*). Spotkanie Dyrektorów Generalnych ds. OL odbędzie się w dniach 26-28 października 2010 r. w Brukseli. Podczas spotkania mają zostać zaprezentowane wytyczne dot. oceny ryzyka UE oraz innowacyjne inicjatywy dot. przepisów i dobrych praktyk w zakresie ochrony lasów przed pożarami. Jednym z ważniejszych wydarzeń będzie seminarium podsumowujące projekt „Zdolność Szybkiego Reagowania” EURRC7 (*Rapid Response Capability Project 7 - EURRC7*).

Podsumowanie

Okres prezydencji hiszpańskiej w sposób znaczący przyczynił się do zaktywizowania działań w kwestiach związanych z zapobieganiem pożarom lasów, pomocą psychologiczną dla ofiar poważnych katastrof, a także użyciem Mechanizmu Wspólnotowego Ochrony Ludności w przypadku imprez masowych w Unii Europejskiej.

Prezydencja belgijska będzie kontynuowała podjęte już wcześniej prace w ramach grupy roboczej PROCIV, ale także podejmie nowe wyzwania związane m.in. ze stworzenia innowacyjnych rozwiązań w zakresie finansowania działań w dziedzinie zapobiegania katastrofom.

Okres prezydencji belgijskiej będzie też czasem adaptacji nowej struktury OL w Komisji Europejskiej. Wprowadzona zmiana polega na integracji Wydziału Ochrony Ludności, który został przesunięty z Dyrekcji Generalnej Środowisko (DG ENV) do nowoutworzonej Dyrekcji Generalnej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności (DG ECHO) - wcześniej Dyrekcji Generalnej ds. Pomocy Humanitarnej (DG ECHO). Należy się spodziewać, że wprowadzona zmiana zaowocuje integracją sfery ochrony ludności ze sferą pomocą humanitarną, co przyczyni się do możliwości wypracowania jednolitego podejścia do sytuacji kryzysowych wymagających zaangażowania potencjału OL, a także lepszej koordynacji podejmowanych decyzji.¹¹

Literatura

1. 18-miesięczny program Rady (doc. 17696/09 z dnia 22 grudnia 2009 r.);
2. Konkluzje Rady UE w sprawie zapobiegania pożarom lasów (doc. 7788/10 z dnia 16 czerwca br.);
3. Konkluzje Rady UE w sprawie opieki psychospołecznej w przypadku sytuacji nadzwyczajnych i katastrof (doc. 9838/10 z dnia 21 maja br.);
4. Konkluzje Rady UE w sprawie stosowania Mechanizmu Wspólnotowego Ochrony Ludności w przypadku imprez masowych w Unii Europejskiej (doc. 9837/10 z dnia 21 maja br.);
5. Instrukcje i sprawozdania z posiedzeń grupy roboczej PROCIV (styczeń – czerwiec 2010 r.);
6. Zasoby internetowe m.in.: instytucji unijnych takich jak Rada UE, czy też Komisja Europejska, a także Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

¹¹ Od lutego 2010 r. po zatwierdzeniu nowego Kolegium komisarzy UE – wzrosło znaczenie Dyrekcji Generalnej ds. pomocy humanitarnej (DG ECHO). Wyznaczenie nowego komisarza odpowiedzialnego za współpracę międzynarodową, pomoc humanitarną i reagowanie w sytuacjach kryzysowych jest zgodne z przepisami Traktatu Lizbońskiego, który nadaje trwałą i ważną rolę kwestiom pomocy humanitarnej i ochrony ludności.